

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

А.П. Шваб,
О.І. Забавський

Державна агроєкологічна академія України, м. Житомир
Україна, Житомирський інженерно-технологічний інститут

Правильна оцінка кредитоспроможності підприємства має виняткове значення для банків, підприємств-партнерів, трастових фондів, інвестиційних груп. Вдосконаленню методики оцінки кредитоспроможності підприємства-позичальника присвячено дану статтю.

Багато установ в своїй діяльності використовують оцінку кредитоспроможності підприємства - це банки, підприємства-партнери, акціонерні товариства, трастові фонди, інвестиційні групи. Адже всім їм потрібно знати ефективність роботи своїх партнерів, клієнтів, для прогнозування можливих змін у фінансовому стані, для запобігання можливому банкрутству.

Фінансовий стан підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється показниками ліквідності і платоспроможності, що в найбільш загальному вигляді визначає, чи може воно своєчасно і в повному обсязі провести розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями перед контрагентами.

Незалежно від кількості показників можна виокремити кілька груп коефіцієнтів, обов'язкових для аналізу:

- ліквідності балансу;
- рентабельності виробництва;
- оборотності коштів;
- моніторингові коефіцієнти.

Вивчаючи методику оцінки кредитоспроможності, що діє на сучасному етапі розвитку економіки України (представлена вона Положенням про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене постановою НБУ від 06.09.2000р. №279, далі-Положення), можна побачити, що коефіцієнти, які подані в переліку основних економічних показників, в більшості своїй мають високий ступінь статичності. Тому постало питання про включення до методики коефіцієнтів, які б визначали поточний фінансовий стан та дозволяли прослідкувати динаміку змін стану підприємства. Такими коефіцієнтами є моніторингові коефіцієнти. В якості моніторингових коефіцієнтів можна використовувати коефіцієнти Кр, Ієф та Кзе, запропоновані О.В.Дзюблюком ("Оцінка ефективності кредитних вкладень комерційних банків" //Фінанси України. - 200.- №9.- 149-154с.)

Цінність моніторингових показників полягає в тому, що вони висвітлюють ефективність вкладень кредитора, тобто те, як надана позика впливає на діяльність підприємства.

Коефіцієнт реалізації.

$$K_p = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середні залишки кредитних вкладень}}$$

Цей показник характеризує обсяг реалізації на одиницю кредитних вкладень, визначаючи динаміку впливу останніх на кінцеві результати діяльності підприємства з урахуванням того, що кредит, функціонуючи у сфері обміну, сприяє своєчасному проведенню розрахунків за товарно-матеріальні цінності. Відтак тенденція до збільшення коефіцієнта вказує на ефективне використання позичок підприємством.

Індекс ефективності (Іеф). Є більш показовим для оцінки впливу кредитних вкладень на результати діяльності підприємства.

$$I_{ef} = \frac{\text{Темпи зростання прибутку}}{\text{Темпи зростання кредитних вкладень}}$$

Зіставлення змін, що відбуваються в обсягах отриманого прибутку або ж реалізованих товарів, робіт і послуг, зі змінами середніх залишків заборгованості банку вказує на залежність результатів господарювання від динаміки залучень кредитних ресурсів. Вираженням ефективності використання кредитів при такому розгляді діяльності підприємства є випередження темпів зростання обсягів реалізованої продукції над темпами зростання величини кредитних вкладень.

Коефіцієнт зміни ефективності (Кзе).

$$K_{ze} = \frac{\text{Темпи зростання рентабельності оборотних активів}}{\text{Темпи зростання частки кредитів в обігових коштах}}$$

Цей показник характеризує, як змінюється кінцева ефективність авансованого у виробництво оборотного капіталу (через оцінку його прибутковості) залежно від зміни частки кредитів, залучених підприємством на його формування.

Сукупність розглянутих показників, що визначають зв'язок обсягу кредитних вкладень із зміною обсягів реалізованої продукції і отриманого прибутку, оборотності й рентабельності активів, необхідно застосовувати у комплексі, оскільки вони доповнюють один одного.

При проведенні кредитування підприємства, необхідно хоча б приблизно прогнозувати ефект від кредитних вкладень. Тому ми пропонуємо включити в методику групи коефіцієнтів, використання яких допомагає прогнозувати рентабельність.

Прогноз рентабельності.

Розрахунок рентабельності вкладеного капіталу передбачає знання величини оборотного капіталу та розміру прибутку на вкладений капітал (в%). В цій групі використовуються такі коефіцієнти:

Вкладений капітал = Оборотні засоби + Капітальні вкладення;

$$\text{Коефіцієнт оберненості капіталу} = \frac{\text{Оборотні засоби}}{\text{Вкладений капітал}};$$

$$\text{Рентабельність капіталу} = \frac{\text{Оборот}}{\text{Вкладений капітал}} * \frac{\text{Прибуток}}{\text{Оборот}} + 100$$

Використання даної групи показників дозволяє кредитору спрогнозувати можливий прибуток або втрати позичальника, що дозволяє значно знизити ризик неповернення кредиту.

Як вказано в Положенні, в ньому приводиться оптимальний набір показників, що є рекомендованим до використання, але можливо змінювати та доповнювати його. Тому автори даної статті висловлюють сподівання, що зміни, запропоновані в даній статті, будуть корисними для тих, хто проводить аналіз фінансового стану підприємств і прагне розширити набір використовуваних коефіцієнтів та поліпшити якість оцінки кредитоспроможності.